

LAKIALOITE 62/2000 vp

Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan liikeaikalain muuttamista niin, että nykyisistä vähittäiskaupan sunnuntaukioloista pääsääntöisesti luovuttaisiin. Liikeaikalakia muutettiin vuonna 1997 niin, että vähittäiskaupat saivat oikeuden sunnuntaukioloon kesä-, heinä-, elo- ja joulukuussa sekä vuoden viitenä muuna sunnuntaina. Järjestelmä on seka-

va ja taustatavoitteena on jatkuvasti tuotu esiin paine avata kaikki sunnuntait vapaalle kaupankäynnille. Aloitteen mukainen lain muutos selkeyttäisi arjen ja pyhän rytmiä ja turvaisi vähittäiskaupan työntekijöille oikeuden viikkolepoon sunnuntaisin. Kyseessä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 49/2000 vp.

PERUSTELUT

Viikkorytmiä on sanottu erääksi ihmiskunnan merkittävimmistä kulttuurisaavutuksista. Arjen ja pyhän rytmi muodostaa perustan yhteisön toiminnalle. Työ, perhe-elämä ja sosiaaliset suhteet rytmittyvät viikkorytmin mukaan. Kun keskustelu kauppojen aukioloajoista on jälleen avattu, tulee muistaa, että mahdolliset muutokset koskettavat syvällisesti yhteisömme perusteita.

Sunnuntaiaukiolojen vapauttaminen on jo heikentänyt etenkin monien pienten erikoistavara-kauppojen elinmahdollisuuksia sekä luonut pienten liikkeiden omistajille paineita seitsenpäiviseen työviikkoon.

Liikeaikalain mahdollinen laajentaminen vahvistaisi edelleen suurten, suhteellisesti vähäisellä työvoimalla toimivien markettien kilpailuasemaa ja jouduttaa pienten palveluvaltaisten kauppojen kuolemaa. Tutkijoiden mukaan jokainen

suurmyymälän uusi työpaikka vähentää lähistöllä olevista kaupoista kaksi työpaikkaa.

Jos aukioloajoista tulee keskeinen kilpailukeino ja sunnuntaityö on erittäin kallista, se houkuttelee kauppvoja kehittämään toimintaansa siten, että ne tulevat mahdollisimman vähällä henkilökunnalla toimeen. Näin edistetään kaupan siirtymistä vähemmän työvoimavaltaisiin myymälätyyppeihin ja heikennetään alan työllisyyttä.

Pyhäpäiväkorvausten maksaminen voi olla ylivoimaista pienille liikkeille, jolloin yrittäjän ainoaksi vaihtoehdoksi jää viimeisenkin lepopäivänsä menettäminen pysyäkseen kilpailussa mukana. Vähittäiskaupassa on vajaa 3 000 yrittäjää ja perheenjäsentä. Lisäksi liikeaikalakia sovelletaan parturikampaamoalalla, jossa on noin 7 000 yrittäjää ja 4 000 palkansaajaa. Monet näistä yrit-

täjistä joutuvat seitsemänpäiväisen työviikon paineeseen yrittäessään säilyttää elantonsa.

Sunnuntaityö teetetään paljolti koululaisilla tai sitten ylitöinä jo olemassa olevalla henkilökunnalla. Kaupan alan työntekijät ovatkin vedonneet useita kertoja päättäjiin tämän kehityksen estämiseksi. Liikealan työntekijät ovat naisvaltainen ammattikunta. Heidän joukossaan on perheellisiä, pienten lasten äitejä ja yksinhuoltajia. He ovat tuoneet esiin myös huolensa sunnuntaisten työpäiviensä lastenhoito-ongelmista todeten jo nykyisetkin vaikeudet lauantaisin.

Vapaa aukiolo johtaisi vääjäämättä myös yksintyöskentelyn lisääntymiseen, mikä nostaa esiin työsuojellisia kysymyksiä. Väkivaltatilanteet ovat vähittäiskaupan toimialoilla lisääntyneet viime aikoina. Noin 20 000 kaupan toimipaikkaa on joutunut joskus murron kohteeksi, ja yli 1 000 toimipaikkaa on ollut joskus aseellisen ryöstön kohteena. Ryöstöjä tapahtuu eniten viikonloppuisin, ja niiden kohteeksi joutumista lisäävät alkoholijuomien myynti ja yksintyöskentely.

Liikeikalain laajentamistavoitteet liittyvät osaltaan kaupan rakenteen muutoksiin, joissa osa kuluttajista jää heikenevien palveluiden varaan. Autottoman lapsiperheen palvelujen etäännyminen tuottaa suuria käytännön hankaluuksia arkeen. Samoin vanhusten hyvinvoinnin ja osallistumisen kannalta on tärkeää, että heidän lähiympäristönsä on toimiva. Suomessa on jo nyt asukasmäärään suhteutettuna harvempi kauppaverkosto kuin Keski-Euroopan maissa. Silti on ennustettu vielä jopa 2 000 lähikaupan lopettamista. Suomessa on noin kaksi miljoonaa ajokorttonta ihmistä. Esimerkiksi vain runsaalla

10 prosentilla yli 65-vuotiaista naisista on ajokortti. Riittävät lähipalvelut takaavat ikääntyneille parhaat edellytykset omatoimiseen elämään.

Oleellisin näkökulma liikeaikakiistassa onkin, haluammeko ottaa askeleen kohti yhteiskuntaa, jossa ei ole arjen ja pyhän, työn ja levon eroa. Toki useat ammattiryhmät työskentelevät jo nyt sunnuntaisin. Lääkäreitä, sairaanhoitajia, huoltoaseman pitäjiä ja poliiseja tarvitaan sunnuntaiinkin päivystysluonteisesti turvaamaan kansalaisille kaikkina viikon päivinä välttämättömät palvelut. Kauppojen laaja aukiolo sunnuntaisin ei sen sijaan ole kuluttajien kannalta mitenkään välttämätöntä.

Ostokset on mahdollista suorittaa arkipäivinä. Kaupan aukioloajat ovat jo nyt varsin väljät verrattuna erilaisten virastojen palveluaikoihin. Kuluttajat saavat tarvitsemansa elintarvikkeet myymälöistä arki-iltaisain jopa klo 21:een ja lauantaisin klo 18:aan saakka.

Yhteiskunnan järjestyksen kannalta on mielekästä, että kansalaisten lepopäivät eivät osu minne tahansa, vaan että niin perheen päivähoitokäisillä kuin koululaisilla ja vanhemmillakin on pääsääntöisesti sama lepopäivä. Mitä enemmän työtä siirretään sunnuntaille, sitä vähemmän perheille tarjoutuu mahdollisuuksia yhteisen vapaapäivän viettoon. Tarvitsemme edelleenkin yhteiskunnassamme yhden yhteisesti sovitun viikoittaisen lepopäivän.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 26 päivänä maaliskuuta 1997 vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain (276/1997) 1 §:n 2 momentti ja muutetaan 2 § seuraavasti:

2 §

Ammattimaista vähittäiskauppaa tai parturin- ja kampaamoliikettä ei saa harjoittaa sunnuntaina, kirkollisena juhlapäivänä, vapunpäivänä eikä itsenäisyyspäivänä eikä kello 13 jälkeen joulu-

aattona ja juhannusaattona, ellei 3, 4 tai 5 §:n säännöksistä muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2000

Päivi Räsänen /skl
Bjarne Kallis /skl
Jouko Jääskeläinen /skl
Leena Rauhala /skl

Ismo Seivästö /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl
Kari Kärkkäinen /skl
Lauri Oinonen /kesk

